

394
megmentett
diák

Dobbantó

Esély az esélytelenségben

Dobbantó

A korai iskolaelhagyás hatása a költségvetésre¹

Kevesebb bevétel

A korai iskolaelhagyók, alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők havi jövedelme alacsonyabb, mint a képzettebb lakosságé. Az alacsonyabb keresetek miatt kisebb az adóbevétel, ami érinti a személyi jövedelemadó, a mérsékelt vásárlóerő miatt pedig az ÁFA bevételeket is. Ugyancsak kevesebb járulék befizetésre számíthat a költségvetés.

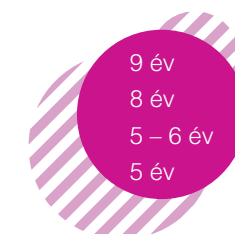
Több kiadás

A szakképzetlen, alacsony iskolai végzettségűek elhelyezkedési esélye gyenge. Nagyobb mértékben van szükség munkanélküli és különböző szociális támogatásokra. Az alacsony iskolai végzettségűek egészségi állapota bizonyítottan rosszabb, ami növeli az egészségügyi kiadásokat. Ugyancsak adatokkal alátámasztottan ebben a körben magasabb a bűnözés, azaz növekszenek a bűnmegelőzés és a közrend fenntartása, ezzel együtt a büntetés végrehajtás kiadásai is.

Ezzel szemben

Az állam oktatási költségeinek megtérülése járulékok formájában²

- Szakközépiskolai és szakiskolai képzés
- Gimnáziumi érettségi
- Főiskolai diploma
- Egyetemi diploma

¹ Forrás: http://ec.europa.eu/education/school-education/doc/earlycom_hu.pdf

² Forrás: T. Kiss Judit 2008-as kutatási adatai <http://www.de-kdi.unideb.hu/download/pdf/kutatasiforum/2011jan/KissJuditKF.pdf>

Bevezető

A korai iskolaelhagyás, a lemorzsolódás csökkentése kiemelt része az EU gazdasági növekedést gyorsító stratégiájának. Magyarország ehhez igazította az Európa 2020 Stratégia végrehajtását megalapozó előzetes Nemzeti Intézkedési Tervét. Elkészült az Európai Unió Tanácsának ajánlása a korai iskolaelhagyás csökkentését célzó szakpolitikákról. Az uniós oktatási miniszterek megállapodást kötöttek az iskolát korán elhagyó diákok arányának hosszú távú csökkentéséről.

A korai iskolaelhagyás és a lemorzsolódás jelentős társadalmi problémát jelent, mind Magyarországon, mind az Európai Unió többi országában, de különösen az újonnan csatlakozott tagállamokban, hiszen a szakképzettséggel nem rendelkező fiatalok munkaerő-piaci esélyei rendkívül rosszak. Az Európai Unió adatai szerint az alapfokú iskolarendszerből és a szakképzésből végzettség nélkül, alacsony tudással kilépők **71%-a már a pályakezdetkor munkanélkülivé válik**, s a szociális ellátó rendszer valamilyen formájának támogatása biztosítja minimális létfeltételeit.

Magyarországon az alacsonyan képzett munkaképes korú népességnek mindössze 20 százaléka dolgozik. Más megközelítésben: a ma aktív korú inaktív népességben több mint 600 ezer ember képzetlen.

Ezért vált az EU gazdaságfejlesztési stratégiájának részévé, hogy 2020-ig a korai iskolaelhagyók, lemorzsolódók aránya egy-egy ifjúsági korosztályon belül 10% alá csökkenjen. Az Unió erre vonatkozó stratégiája szerint:

- célzott támogatást kell adni a szociálisan hátrányos helyzetű lakosság, különösen az ilyen családokból az iskolázásba érkező gyerekek számára,
- a tanulási kudarcok megelőzése és kezelése, valamint a hiányos kompetenciák fejlesztése érdekében a tanulók egyéni sajátosságaihoz alkalmazkodó tananyagok alkalmazására, vonzó tanulási környezet teremtésére van szükség,
- a korai iskolaelhagyók számára olyan rugalmas tanulásszervezési kereteket, továbbhaladási utakat kell kialakítani, amelyek az egyéni fejlődés függvényében teszik lehetővé az egyes iskolafokokozatok és képzési formák közötti átmeneteket,
- a második esély teremtésébe be kell vonni a lemorzsolódó tanulók szüleit, a családtámogató és ifjúsági kríziskezelő szolgáltatásokat, az e problémát feladatuknak tekintő civil szervezeteket, egyházakat.

A Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány azért vállalkozott a Dobbantó projekt megvalósítására, mert a fogyatékos fogalmát a fogyatékosok jogairól szóló ENSZ egyezmény alapján tágra értelmezi, s a társadalmi, szociális hátrányokat is tekintetbe veszi a fogyatékoságkezelés során. A szervezet nagy tapasztalatokkal rendelkezik abban, hogy miként lehet az egyéni igényeket, tanulási és fejlődési szükségleteket tekintetbe venni az egyéni továbbhaladási utak megtalálásában; hogyan lehet az egyes személyeket saját fejlődésükért felelősséget vállaló aktív és felelős szereplőkké tenni.

A Közalapítvány szakmai vezetésével, a fejlesztési háttér biztosításával valósult meg a Dobbantó projekt, amelynek lehetőségét a közoktatási törvény 2007-es módosítása, ezen belül a törvény 126. paragrafusa adta. Ez a törvénycikkely a megyei iskolafenntartók felelősségévé teszi, hogy jelöljenek ki olyan szakiskolákat, amelyek egyéni ütemterven alapuló fejlesztéssel segítik a nem organikus okok miatt tanulási nehézségekkel, magatartási problémákkal küzdő, 15-24 éves, befejezett középiskolai végzettséggel, szakképesítéssel nem rendelkező fiatalokat. Számukra egyéni ütemterven alapuló fejlesztést biztosító, előkészítő szakiskolai 9. évfolyam (a szakiskolai képzés elé beiktatott extra tanév) szervezhető, alacsony létszámú csoportban. Mivel ilyen kidolgozott program nem állt rendelkezésre, valamint a szakiskolák pedagógusai sem voltak felkészülve egyéni ütemterven alapuló fejlesztő programok megvalósítására, a Nemzeti Erőforrás Minisztérium Oktatásért Felelős Államtitkársága (2007-ben az Oktatási Minisztérium) a szakképzés fejlesztését segítő központi keretéből (Munkaerő-piaci Alap képzési alaprésze) 850 millió forintos támogatást nyújtott a feladatot megpályázó FSZK számára.

A Dobbantó abban különleges, hogy a keretei között kidolgozott módszertani megoldások azonnal adaptálhatóak a különböző hátrányos helyzetű rétegek segítségével. A kidolgozott munkahelyi gyakorlatokkal, a szakmák, foglalkozások megismertetésével vagy az életpálya-építéssel kapcsolatos modulok például jól alkalmazhatók roma fiatalok szakképzését szolgáló programokban, fogyatékos fiatalok munkaerő-piaci esélyeit növelő projekteken, illetve számos más hátrányos réteg munka világára való szocializációját segítő programban. Az eredmények tehát túlmutatnak a program keretein, s olyan szakmai és tapasztalati tudást hoztak létre, mely hosszú évekig határozhatja meg a hátrányos helyzetű fiatalok társadalmi és munkaerő-piaci reintegrációját. A projekt keretében 394 fiatal kapott lehetőséget arra, hogy a valószínűsíthető társadalmi és gazdasági lecsúszás jövőképe helyett sikeres előremutató életet éljen.

A Dobbantó eredményei azt mutatják, hogy az egyénre szabott fejlesztéssel a hátrányos helyzetű, sok kudarcot megélt fiatalok eredményesen vezethetők vissza az iskolarendszerbe és a munka világába. Ezeknek az eredményeknek a tükrében joggal bízhatunk abban, hogy ez a kezdeményezés a projekt lezárulását követően szélesebb körben folytatódik, s egyre több fiatal számára ad majd lehetőséget a sikeres életpálya megtalálásához.

Szauer Csilla
Ügyvezető igazgató

Szakmai összefoglaló

Az egy tanévre szóló Dobbantó program a szakiskolák előkészítő 9. évfolyama számára készült. Célja a felzárkózás, visszailleszkedés támogatása. Szakmai koncepciója nem írásztal mellett megalkotott fejlesztés, hanem kutatások eredményeire, tényeire alapozódott, hasznosítva az iskolai hátránykompenzáció terén meglévő hazai és nemzetközi tapasztalatokat. A program egyediségét a diákok támogatása, az egyes fiatalok személyes fejlesztése, a személyközpontú pedagógiai paradigma alkalmazása és gyakorlati megvalósítása adja.

A 2008 januárjával elindult és 2011 novemberében záruló Dobbantó projektben alapvetően két tevékenység valósult meg:

1. A törvényi lehetőség által biztosított extra tanévben a diákok egyéni igények szerinti fejlődését és a rendszerbe való visszailleszkedését segítő tartalmak kidolgozása, azaz olyan új komplex (innovatív) tanulási környezet kialakítása, amely segít megtörni a diákok korábbi iskolai sikertelenségéhez kapcsolódó iskolaképét. Ebben az új tanulási környezetben a hagyományostól eltérő
 - a tanulás fizikai környezete;
 - a tanulásszervezés keretei;
 - a tanulás tartalma;
 - a tanulásszervezés módszerei;
 - a pedagógiai szemlélet és gyakorlat (pedagógiai paradigma).
2. A diákcsoporttal foglalkozó pedagógus csapatok és az iskolák vezetőinek felkészítése és támogatása abban, hogy a korábbi, hagyományosnak mondható, a tantárgyaik tanítására koncentrálnak szemléletüket és gyakorlatukat a fiatalok egyéni fejlődésére koncentrálnak pedagógiával váltsák fel; hogy biztonságban tudjanak mozogni a Dobbantó pedagógiai paradigmája szerinti új komplex tanulási környezetben.

A Dobbantóban részt vevő iskolák maguk jelentkeztek a feladatra, hiszen pedagógusaikban igény volt a változás, az új pedagógiai szemlélet megismerése, megtanulása, gyakorlása iránt. A résztvevő iskolák Dobbantóba bekapcsolódó pedagógus csapatai az új tananyagok mellett folyamatos változást segítő mentorálást, a vezetők pedig – az oktatás világában még eléggé szokatlan módon – coachingot, azaz vezetésfejlesztési támogatást kaptak a fejlesztési eredmények kipróbálásához, gyakorlatba való átültetéséhez. Ezen felül fél évente más-más iskolába látogatva alkalom nyílt az egymástól való tanulásra, szakmai tapasztalatcserére is.

A projektben kifejlesztett pedagógiai rendszer adatokkal, tényekkel igazoltan eredményes: a diákok szinte alig hiányoznak, a lemorzsolódás minimális és a pedagógusok, vezetők – a tanulókkal megélt sikerek miatt – szeretik, a módszereket, szemléletet a szakiskola más osztályaiban is adaptálják. A projekt így alternatívát kínál a szakiskola megújításához is.

Jelenleg rendelkezésre áll a 15 iskola tapasztalatai alapján kidolgozott program egy szakiskolai előkészítő (áthidaló) évfolyam számára. Maga a kerettanterv már egy éve akkreditált, és folyamatban van a pedagógusok felkészítésének akkreditálása is. E két mozzanat biztosítja, hogy a Dobbantó szélesebb körben is terjeszthető, pilot programból a főáramban is alkalmazható programmá váljék.

Bognár Mária
Dobbantó programvezető

Híd a munka világába

A Dobbantó program fontos eleme, hogy a diákokhoz közelebb hozza a munka világát. Ezt a célt szolgálja az életpálya-építés elősegítése, a szakmák sokoldalú, életszerű megismertetése. Ennek azért is van nagy jelentősége, mert a legtöbb korai iskolaelhagyó, hátrányos helyzetű fiatal családjában már hosszabb ideje munkanélküliek a szülők, így nem igazán adódik lehetőség a munka világáról való tájékozódásra. Az e feladatokat megvalósító modulok összefoglalóan a Híd a munka világába címmel kerültek a programba.

Mind az életpálya-építéssel foglalkozó modulok, mind a 21 szakmacsoportot ismertető modulrendszerű tananyagok zömében információs-kommunikációs technikákra alapozódnak, teret adnak a tanulók önálló felfedező-kutató tevékenységének, sok személyiség- és kompetenciafejlesztő játékos feladatot tartalmaznak. Illeszkednek a Dobbantó által megcélzott csoport érdeklődéséhez.

A tananyagot a pedagógusoknak szóló részletes feladatleírások, szaktudományi és pedagógiai háttérrel bemutató információs fejezetek, diákoknak szóló feladatlapok, ön- és társértékelő lapok, valamint több olyan kiadvány egészíti ki, melyek a pedagógusoknak és diákoknak a munka világához kapcsolódó tájékozódását segítik elő. Részletes kézikönyv áll rendelkezésre a program egyik, a hazai gyakorlatban új elemének, a tudatosan megtervezett és előkészített, majd a szerzett tapasztalatokat feldolgozó munkahelyi megfigyelésnek támogatására.

A Híd a munka világába modulcsoport nagy hangsúlyt kapott a programon belül, így a teljes idő 40%-át ennek témakörei teszik ki, mivel a program nem kisebb célok elérését tűzi ki a tanév befejeztével, mint a diákok pozitív énképének kialakítását, megerősítését, továbbá a munkavállalói, illetve foglalkoztathatósággal kapcsolatos kompetenciáik és az életpálya-tervezéssel, életpálya-építéssel kapcsolatos készségeik fejlődését. Mindezek mellett – amint már utaltunk rá – fontos cél a tanulók megismertetése a munka mindennapi valóságával, illetve lehetőség teremtése a szakmák tevékenységének testközelbeli megismerésére. A program nagy hangsúlyt fektet a külső munkahelyi megfigyelésekre, hogy minél szélesebb és valódi képet kapjanak a fiatalok az általuk ismert vagy nem ismert szakmákról. Mindezt pedig nem szaktantermi, védett környezetben, hanem a valós munkahelyi környezetben. Nem csoda tehát, hogy a programban résztvevő diákok különösen hasznosnak találták a Dobbantótól kapott ismereteket.

Külső értékelések a Dobbantó programról

Qualitas Kft³

„Az első év adatainak elemzése azt mutatja, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján a Dobbantó jól működik, produkálja a várt eredményeket.

A program oly módon is „továbbterjed” az eredeti kereteken, hogy a tanárok más osztályokban, az iskolai munka más területein is alkalmazzák a megszerzett tudást, illetve Dobbantóban szerzett ismeretek motiválják a tanárokat az újabb ismeretek megszerzésére és hasznosítására is.

Megfigyelhető a programban résztvevők munkájában az új módszerek és tevékenységek alkalmazása, ami – a belső kommunikáción keresztül – hatást gyakorol más tanároknak, és az esetek egy részében már felismerhetőek a szervezet egészét elérő hatások. Mindez a fenntartható működés szempontjából igazolja a program működésével szembeni elvárások teljesülését.

A résztvevő pedagógusok beállítódása a programmal és az ahhoz kapcsolódó főbb tényezőkkel kapcsolatban egyértelműen pozitív. A pedagógusok önmagukhoz, a tanításhoz és a program egészéhez viszonyulnak a leginkább pozitívan, ami erős önbecsülést és komoly feladatorientált elköteleződést jelent. Ez a pszichológiai beállítódás elősegíti a sikeres munkát és egyfajta erőtartalékot jelent, amely alkalmassá teszi a pedagógusokat, hogy sikeresen küzdjenek meg a munka során felmerült nehézségekkel.”

TÁRKI-TUDOK⁴

Minden pedagógus megismert olyan jó gyakorlatokat, amelyekről azt gondolja, hogy használni fogja majd őket.

A pedagógusok úgy ítélték meg, hogy elsősorban végtelen türelemre van szükség, amit egymástól tanulnak, ezért is tartják jónak, hogy teamben dolgozhatnak.

A tanárok differenciálással kapcsolatos tapasztalatáról azt tudjuk, hogy a megkérdezettek csaknem 80 százaléka hetente többször is tartott ilyen módon szervezett tanórát, ebből több mint 40 százalék szinte minden tanórán differenciált.

A legnagyobb sikerként minden egyes iskolában azt értékelik, ha egy-egy diák életútja pozitív fordulatot vesz. A tanárok mindenhol erre a legbüszkébbek.

³ pedagógusok, projektvezetők, igazgatók, mentorok, educoachok körében végzett felmérés

⁴ pedagógusok, igazgatók, tanulók körében végzett felmérés

A Dobbantó program eredményességi mutatói

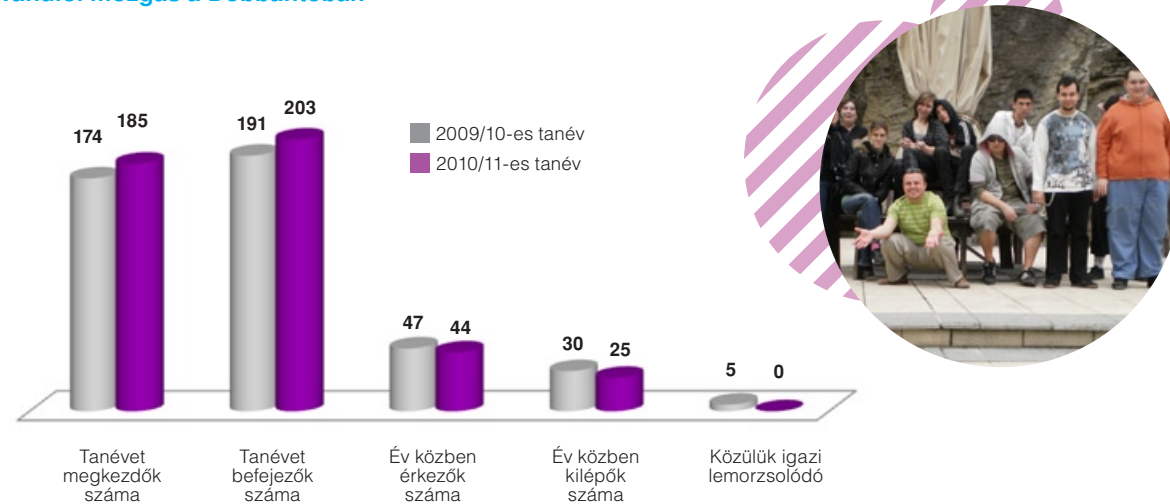
A Dobbantó mindkét tanéve rendkívül jó eredményeket mutat mind a tanulmányok befejezését, mind a továbbtanulási arányokat illetően.

2009/10-es tanév	Tanulói létszámadatok, diákmozgás a Dobbantóban	2010/11-es tanév
174	Tanévet megkezdők száma	185
47	Tanév közben belépők száma	44
30	Tanév közben kilépők száma	25
5	közülük igazi lemorzsolódó	0
191	Tanévet befejezők száma	203
170	közülük oktatásban, képzésben maradók	185
13	közülük munkába állók	9
8	közülük se munkába, se oktatásba lépők	9

A programot működtető 15 iskolában a két tanévet összesen 359 tanuló kezdte meg és 394 fejezte be. Tanév közben 91-en kapcsolódtak be a dobbantós csoportok munkájába, és 55 diák lépett ki a programból (más képzésben folytatta tanulmányait, munkába állt, elköltözött stb.). Igazi értelemben vett lemorzsolódónak mindössze 5 fiatal tekinthető.

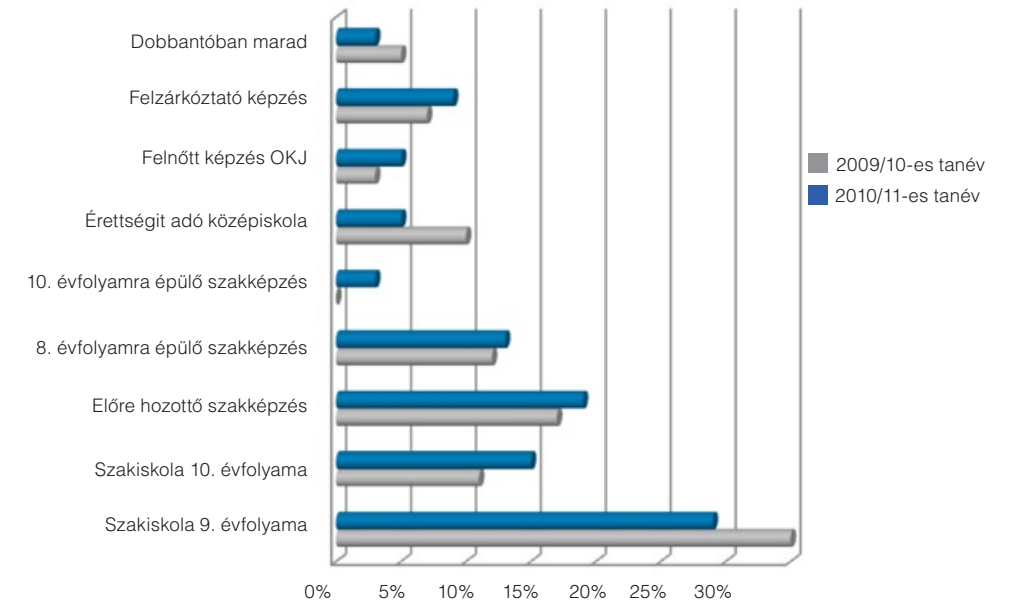
Az első dobbantós diákok 89,0%-a, a második évfolyatnak pedig 92,4%-a az oktatás-képzés valamilyen formájában folytatta további útját.

Tanulói mozgás a Dobbantóban

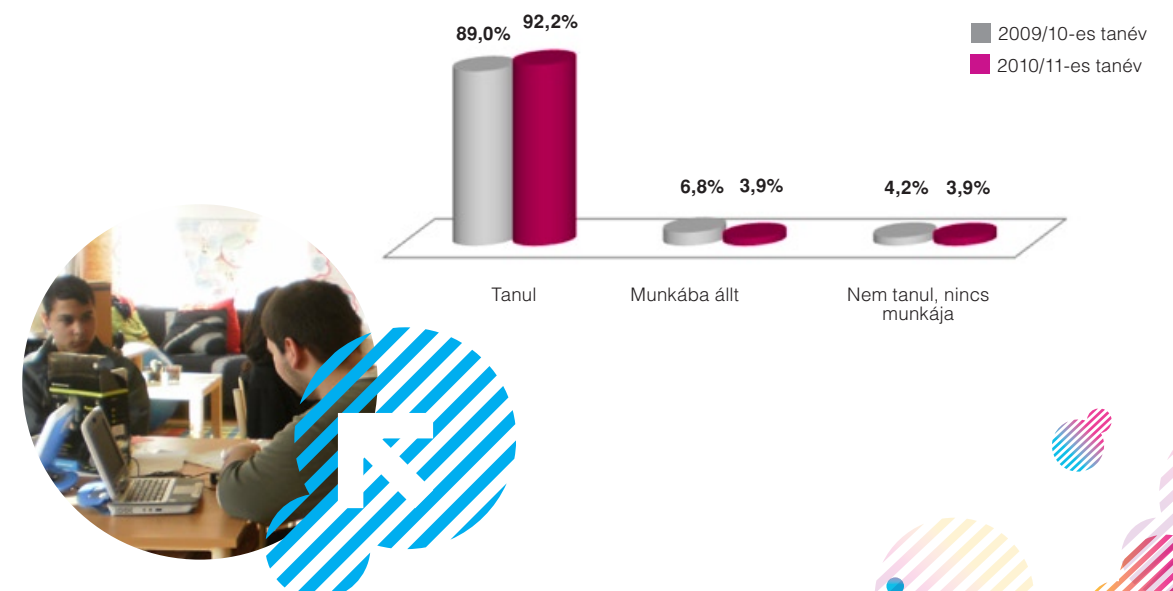
A végzettek legnagyobb hányada a szakiskolák 9. évfolyamára vagy az előrehozott szakképzésbe lépett. Jelentős azok aránya is, akik az előkészítő évfolyamról közvetlenül a szakiskolák 10. évfolyamán folytatták tanulmányaikat. Ugyancsak számottevő a 8. osztályra épülő szakképzésbe lépők aránya. A 2009/10-es évben végzett tanulók közel 8%-a számára nyílt lehetőség arra, hogy érettségit adó középiskola 9. osztályába jussanak be. Ez az arány 2010/11-ben alacsonyabb lett, viszont ekkor olyanok is voltak, akik a 10. évfolyamra épülő szakképző évfolyamon folytatták tanulmányaikat.

Dobbantós diákok tanulási útjai

Viszonylag kevesen lépnek közvetlenül munkába. Az adatok arra utalnak, hogy a Dobbantó program az oda bekerülő, egyébként nagy valószínűséggel peremre sodródó, elkallódó tanulók jelentős hányadát képes oly mértékben fejleszteni, orientálni, hogy a Dobbantó év után megtalálják helyüket a társadalomban.

Továbblépés a Dobbantóból

Iskolavezetők a Dobbantóról

Hublik Ildikó, a Than Károly Ökoiskola igazgató-helyettese, Budapest

Részt venni a Dobbantó programban egyet jelent a hosszú távú gondolkodással, mivel az iskolának helyzetelemzést, fejlesztési és ezzel összefüggő cselekvési tervet kellett készítenie. Számomra ez teljesen új tervezési szemléletet, a folyamatok konkrét szinten történő végiggondolását jelentette. Világossá vált, hogy milyen fontos egy részletesen lebontott cselekvési terv lépéseinek folyamatos nyomon követése, a megvalósítás állandó ellenőrzése, a megvalósulásban jelentkező problémák esetén a terv, illetve a lépések módosítása.

Azért tartom jónak a Dobbantó programot, mert iskolánk más területen is hasznosan alkalmazhatja a program menedzsmentje kapcsán tanultakat. Nem kell továbbá valótlan eredmények sokaságával dicsekedni, hiszen magunk tettünk fejlesztésbeli vállalásokat, illetve, esetleges elmaradásainkat is be lehetett vallani. Természetesen elemezni kell, hogy ennek milyen szervezeti, személyi okai vannak, s indokolni kell az elmaradást, tervezni kell, hogy milyen feltétekkel, mikorra lehet megoldani a hiányosságot, de maga a működés kultúrája, s ennek implementációja sokat adott mindnyájunknak.

Nagy Mariann, a pécsi Budai-Városkapu Iskola Speciális Szakiskolájának igazgatója

Elovasva a Dobbantó kiírását azonnal megérezttem, micsoda lehetőség számunkra e programban való részvétel. Korántsem csak az elnyerhető támogatás miatt, hanem inkább a szervezetre gyakorolt hatása miatt: a tantestület megmozgatásában, szakmai támogatási lehetőségek szervezésében kollégáink tanulása, továbbképzése rejlett. Iskolánk így fejlődhet, s megtanulhat a felzárkóztatásban hasznosítható új módszereket. A gyerekek személyiségfejlődése, érése szempontjából nézve, nagyon sok hozadéka van ennek az egy évnek. Ezek a gyerekek többségükben nem tudtak viselkedni, sokféle kulturális hátránnyal jöttek hozzánk. Mindezen persze csak személyre szabott foglalkozással, egyéni fejlesztéssel lehetséges változtatni. Valószínű, hogy erre az odafigyelésre, egyénre szabottságra valójában mindenkinek szüksége van. A Dobbantó reményeim szerint ezt a pedagógiai szemléletet viszi be, erősíti az iskolában.

Kozma László, az Esély Kövessi Erzsébet Szakképző Iskola igazgatója

A Dobbantóban maximum négy, de inkább három kolléga foglalkozott a teljes tanítási időben a 15 fős csoporttal. Ennek következtében nagyon személyessé vált a tanár-diák kapcsolat. Úgy tűnik, hogy ez a viszonylag kevés tanárral történő fejlesztés hatékonyabb, mint a hagyományos soktanáros modell. Különösen eredményes a Dobbantóban meghonosodott kettős óravezetés, ahol az egyik tanár vezeti az órát, s a második kolléga segíti a folyamatot, figyeli a tanulók egyéni munkáját, segít az elakadóknak, esetleg elkülönülten fejleszt. Ezt a módszert, miután jóval hatékonyabb, átvittük a szakmai előkészítő osztályokba is. Külön ügyeltünk arra, hogy a négy tanárpár kiválasztásánál minden egyes osztályba kerüljön mentálhigiéniai szakember, ami kulcsfontosságúnak bizonyult. Ez a személyesség, a tanárhoz való erősebb lelki kötődés, a gyerek erősségeinek a folyamatos tudatosítása vezethet el oda, hogy felismeri a saját értékeit, hogy a sok kudarc után el tudja vele végre hitetni az iskola, hogy ő is sok mindenben értékes ember, aki előtt perspektíva van.

Azért örültünk, hogy befogadtuk a Dobbantót, mert⁵:

- speciális szemléletével, fizikai, személyi feltételével sikeresen pályára állíthatja a kisiklott életeteket, megteremtve ezzel az esélyegyenlőséget a további eredményes életpályához,
- olyan tanulási környezet alakult ki (fizikai környezet, szervezeti keretek, tanulás tartalma, tanulás-szervezés módszer) ami meghatározza az iskola, a gyerek további életét,
- 14 tanköteles gyermek oktatása, iskolában „tartása” megoldottá vált, szakemberek foglalkoznak ezekkel a gyermekekkel, növeli az esélyüket a továbbtanulásra és a szakmaszerzésre, nő az esélyük a munkapiacra való elhelyezkedésre, számukra nem kell segélyeket folyósítani,
- növekedett a pedagógusok aktivitása, előcsalta a kreativitást, új módszerek kerültek be az iskolába, erősítette iskolánk hírnevét, példaként áll a Dobbantós terem a többi pedagógus és tanuló előtt,
- új szemlélet jelent meg a tanári munkában, megmenthetünk lesüllyedt gyerekeket, új eszközöket vásárolhattunk, végre egy olyan projektben vehettünk részt, amelyben a képzés megelőzte a program bevezetését, teamek alakultak, sikerült a szülőket bevonni a nevelésbe,
- több tanulónak lehetőséget adtunk tanulmányai, munkába állása sikeres folytatásához,
- kreatív, innovatív team alakult ki, szívesen jönnek hozzánk a gyerekek, szép környezetbe, akiket sikeresen továbbvezetünk, megújuló lendületet kaptunk, hozzásegítettük a gyerekeket az integrálódáshoz, megelőztük a tanári kiégést,
- egy új pedagógus szemléletet hozott be az iskolába, egy más tanár-tanuló viszonyt,
- így legalább néhány gyereknek lehetőséget teremthettem a társadalomban való megkapaszkodásra, az öngondoskodásra,
- a pedagógusok nagyon sokat tanultak és élményszerű tanulási helyzeteket tudtak teremteni a tanulóknak: végre „szabadon” dolgozhattak,
- mintát mutatott a tantestületnek, hogy a problémás, tanulásból kiesett tanulókkal hogyan lehet úgy foglalkozni, hogy a tanárnak is és a diáknak is sikerélménye legyen,
- a leszakadó/lemaradó gyerekek, tanulónak szélesebb életkori határok között fejlődési lehetőséget tudtunk biztosítani,
- olyan módszerek honosodhattak meg, mellyel a fejlődni akaró pedagógusok újabb „fegyvert” kaphattak a saját és a diákok sikerélményének biztosítása érdekében,
- új kapcsolatokat építhettünk, az iskolában a változás elindított egy folyamatot, szélesítettük az iskola profilját,
- a Dobbantós tanulók nagy része újra jár iskolába, közösségbe.

⁵ Intézményvezetők véleménye a programról

Mi vihető tovább a Dobbantóból?

Intézményvezetői reflexiók, vélemények

A Dobbantó legnagyobb értéke, hogy tudatosabbá váltak a pedagógusok. Számos dologban korábban ösztönösen kerestünk megoldásokat, s ez a program megtanított arra, hogy minél inkább tudatosan tegyünk, előre kalkuláljuk a lehetséges tanulói reakciókat, előre lássuk, hogy egy lépés, egy mondat, egy pedagógusi reakció mit eredményez egy-egy tanuló esetében.

Az egyéni fejlesztés nálunk beépült, intézményesült, s szerintem, ha véget is ér a program támogatása, ez akkor is működni fog, remélhetőleg nem csak a kifejezetten Dobbantó osztályokban. Megtanultuk a támogató segítő pedagógusszerepet, s kiléptünk a pódiumos tanárszerepből.

A Dobbantó segítette kialakítani azt a fizikai környezetet, amely sugallja a tanár számára az egyéni fejlesztést, az egyéniző szobák létezése sugallja, hogy üljek le a gyerekekkel. Jelentősen változott a pedagógusok hozzáállása a problémás gyerekcsoportokhoz. Támogató, segítő, elfogadó attitűd alakult ki a kollégákban, s ez minden bizonnyal megmarad. Ráadásul ezt viszi magával más osztályokba is, ahol tanít.

Ez az egész rendszer beépült a szakmai előkészítő osztályok működésébe, jóllehet, nyilván nem lehet a Dobbantó szellemiségét maradéktalanul érvényesíteni egy 30 fős osztályban, mégis szeretnénk a szakiskolai képzést a Dobbantó irányába vinni.

Fontos változás, hogy egy Dobbantót megjárta tanár egyénileg figyel mindenki-re, s együtt keresi velük a problémákra a megoldást, a csoport sokféle sajátos igényéhez alkalmazkodik. Megtanultunk csapatban dolgozni. Nekem eleinte nagyon nehéz volt, mert én abban hittem, hogy kizárólag egyedül tudok dolgozni, más ne csinálja, amiben én dolgozom – s aztán megtapasztaltam, hogy milyen együttműködni másokkal. Szeretnénk, ha a team, mint munkaforma beépülne a szervezeti kultúránkba.

Nálunk a team munka hatására a kollégák rájöttek, hogy az egymással folytatott beszélgetés értelmes, s jó, termékeny, s egyre inkább becsatlakoztak ebbe. Ez túlnőtt a Dobbantón, a szakmai előkészítő osztályokon, s iskolai szinten kezd igényné válni, mert látják a kollégák, hogy így lehet új dolgokat megismerni.

A Dobbantóban imádtuk azt a szabadságot, amit nagyon sok kolléga életében először élt meg. Először érezte, hogy igazi alkotói szabadsága volt arra, hogy fenntartva a program céljait, a saját képére formálja a módszereket, tartalmakat.

A diáktoborzás is nagy érték, ez már mindig működni fog. Együttműködési megállapodás a munkaügyi központokkal, ugyanígy a többi intézménnyel: a családsegítővel, a drogambulanciával, a rendőrséggel, pártfogó felügyelettel, kisközségi családsegítőkkal – hiszen ott a lemorzsolódók végképp elvesznek, mert a városhoz képest sokkal szűkebbek a lehetőségek – civil szervezetekkel, egyesületekkel.

Iskolafenntartók a Dobbantó programról

Tóth Ibolya, Kecskemét Polgármesteri Hivatalának címzetes vezető főtanácsosa

A Dobbantó legfőbb értéke abban van, hogy a team tagjai mellett az iskolában sokkal szélesebb kör ismerkedhet meg ezekkel a speciális pedagógiai módszerekkel, tehát egy olyan új módszertani tudást hoz be az intézménybe, amely a szakiskola egészében hasznosítható. Már csak azért is, mert számos esetben az ilyen módszereket igénylő problémák rejtve maradnak. Figyelembe véve, hogy más kecskeméti szakiskolában is van felzárkóztató osztály, amelyek vállalják ezeknek a nehezen vagy csak speciális módszerek alkalmazásával felzárkóztatható fiataloknak a befogadását, továbbá azt, hogy ezek csak kevés tanulóval tudnak eredményesen foglalkozni, a városban három Dobbantó osztályra és négy szakiskolai felzárkóztató úgynevezett F osztályra lenne szükség. Azért ennyire, mert a város oktatási intézményei a vonzáskörzet és a megye más településeinek gyerekeit is befogadják. A program kibővítése, továbbélése szempontjából fontosnak tartom, hogy itt Kecskeméten, de más településeken, ahol a Dobbantó működik, megmaradjon egy Dobbantó team, egy mag, amely át tudja adni a módszert, a pedagógiai tudást. Mint ahogy szükség lenne valahol egy olyan központi szakértői teamre is, amely országosan tartja ezekkel a városi, megyei teamekkel a kapcsolatot, továbbképzéseket szervez, új tudáselemekkel egészíti ki a Dobbantó módszertant.

Kállai Mária, Szolnok város alpolgármestere

A Dobbantó kapcsán fontos elmondani, hogy egy-egy ilyen innováció a benne részt vevő pedagógusokban egy új pedagógiai-módszertani kultúrát alapoz meg. Bármilyen legyen is egy ilyen program további sorsa, a pedagógusokban kialakult kultúra számos elemében tovább viszi a programot. Ez szerencsés esetben egyfajta módszertani eszköztárrá, modellé áll össze. Jó magyar szokás, hogy egy-egy olyan projekt, amelyhez meghatározott időre van forrás, nagyon komoly eredményeket hoz fel abban a néhány intézményben, amely elnyerte a támogatást. Utána teljesen esetleges, hogy az adott intézményekben mi történik a projekt nyomán létrejött kultúrával. Az innovációknak ez a legfontosabb eleme. Hiszen mit ér különben egy fejlesztés, ha utána rövid idővel már nem találja a nyomait sem. Nem tudtuk mindmáig megoldani a fejlesztések rendszerszintű terjesztésének problémáját. Pedig az első év eredményei alapján – nemcsak nálunk, hanem országosan is – ígéretesek a Dobbantó eredmények, akár a beiskolázási adatokat, akár a tanulók megtartására, akár pedig a továbbtanulásra vonatkozó adatokat nézzük.

Szabó Róza, Szolnok Város Polgármesteri Hivatal Oktatási osztályának vezetője

Az állandó finanszírozási gondokkal küzdő fenntartók számára nem egyszerű kérdés a Dobbantó típusú innovációról való döntés, hiszen ez a modell akkor hatékony pedagógiaiilag, ha kis létszámú csoportban működik. Ez viszont költséghatékonyság szempontjából nem rentábilis. Mi itt Szolnokon, látva a program társadalmi fontosságát, a pénzügyi gondjaink ellenére úgy döntöttünk, hogy Dobbantónak működnie kell, s nem gondoltuk azt, hogy milyen drága 16 fős csoportot ezekkel a feltételekkel működtetni, hiszen ugyanannyi normatívát kapunk erre is, mint egy 30 fős csoportra.

Milyennek látja egy szülő és lánya a Dobbantót?

Részlet Anna édesanyjával készült interjúból

Anna valahogy sehogyan sem akart megkomolyodni. Én erőltlen voltam hozzá, hogy rávegyem a tanulásra. Végül valahogy kapott egy nyolcadikos bizonyítványt, sőt, fel is vették egy szakiskolába, de addigra már kicsúszott a lába alól a talaj. Napokig csavargott a társaságával. Volt úgy, hogy a rendőrség hozta haza, szóval borzalom, hogy mit álltam ki. Természetesen Annát kirúgták az iskolából, pedig ott az osztályfőnöke mondta, hogy jófejű gyerek, szép is, jól beszél, az Isten is valami emberekkel foglalkozó szakmára teremtette.

Most így utólag tudom, hogy őt a válás, az új kapcsolatom, a féltestvérei születése viselték meg. Az iskolában sem értékelték reálisan: Te buta vagy, nem tanulsz eleget, nem gyakorolsz eleget matekból, nincs kész a leckéd... Legyintettek rá, én nekem, az apjának aztán főleg nem volt se idege, se akarása. Szóval Annát jól elszúrtuk közösen. A Családsegítő Központban ajánlották fel Annának a Dobbantót.

Első héttől ő lett a Dobbantóban az egyik legjobb tanuló, elkezdett mesélni az iskoláról, hogy milyen feladatokat kell megoldani. Elkezdte szeretni a tanulást, nagyon élvezte, hogy itt ő van a középpontban, itt ő a legjobb.

Az első szülői értekezlet után volt néhány szülő, aki nagyon kikelt az iskola és a tanárok ellen, hogy elveszejtett egy év lesz ez a Dobbantó. Ugyanis a gyerekek elmondásából azt látták, hogy itt nem igazán tanulnak, nincs igazán tankönyv, osztályzat, szóval, hogy nincs olyan iskola jellege az egésznek. Bevallom, egy kicsit engem is zavart eleinte, de aztán amikor láttam, hogy Anna, aki eddig lógott, nem tanult, milyen komolyan veszi azokat a feladatokat, amihez netezni kell, meg gyűjtögetni mindenfélét, megnyugodtam. Ez az iskola az eddig sok problémával tanuló gyerekeket rá akarja szoktatni, nevelni, hogy dolgozzanak, tanuljanak.

Ami még meglepett, hogy itt az iskolában mennyire odafigyelnek a gyerekekre, nem is tanárként viselkednek többen, hanem mintha ők is szülők lennének. Anna mesélte, hogy az osztályfőnök is, de egy-egy másik tanár is négy szemközt is sokat beszélget nem is a tananyagról, hanem a sorsáról, a problémáiról.

Részlet az Annával készült interjúból

A Dobbantóban az lepott meg a legjobban, hogy a modulokból egy-egy feladatlapot adtak első héten, s észre sem vettem, hogy a csoportban megoldjuk közösen a feladatot. Mivel nem volt lecke, nem kellett félni, hogy mit nem csinál meg, mit nem tudok megtanulni. Az egyénizésben, meg a vállalásokban azt mondták, csak azt vállald, amit biztosan teljesíteni tudsz. Azért nem féltem, amikor a vállalásaimat sorra vették a Dobbantóban, mert tudtam, hogy nagyjából teljesítettem mindent. Nem olyan volt ez, mint a felelés, hiszen nem a tananyagról szóltak, hanem, hogy miben javultam és miben kell még fejlődnöm.

A Dobbantóban meg sokszor észrevétlenül száll el egy délelőtt. Sokan mondják, hogy ez nem tanulás, pedig a beszélgetéssel, az anyaggyűjtéssel, az internetes kereséssel nagyon sokat lehet tanulni. Olyasmiről is sokat tanulunk így, amiről egy átlag iskolában semmit sem mondanak. Olyasmire gondolok, mik egy munkába álló fiatal jogai, hogy viselkedjünk egy állásinterjún, hogy milyen az egészséges táplálkozás, életmód, milyen módon lehet jól berendezni egy lakást a meglévő anyagokból.

Nekem kellett ez az idő, nekem eddig nem nőtt be a fejem lágya, talán mostanra megkomolyodtam, kaptam egy-két pofont az élettől, de mostanra valahogy kihevertem. Ja, és azt elfelejtettem mondani, amikor a legjobb dolgokról beszéltem, hogy a leg-leg talán az a Dobbantóban, hogy itt beszélgettek velem először komolyan rólam, a gondjaimról, a hibáimról, meg, hogy miben vagyok jó.

A Dobbantó projektben részt vevő iskolák

- Addetur Alapítványi Gimnázium és Szakképző Iskola, *Budapest*
- Budai-Városcapu Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Speciális Szakiskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, *Pécs*
- Éltes Mátyás Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Gyermekotthon, Kollégium és Pedagógiai Szakszolgálat, *Nyírbátor*
- „Esély Pedagógiai Központ” Általános Iskola, Speciális Szakiskola, Egységes Pedagógiai Szakszolgálat, Nevelési Tanácsadó, Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság, *Békéscsaba*
- Esély Kövessi Erzsébet Szakképző Iskola és Gimnázium, *Budapest*
- Göllesz Viktor Általános Iskola, Speciális Szakiskola és Kollégium, *Iregszemcse*
- Harruckern János Közoktatási Intézmény, *Gyula, szabadkígyósi tagintézmény*
- Kecskeméti Műszaki Szakképző Iskola, Speciális Szakiskola és Kollégium, *Kecskemét*
- Kiskunfélegyházi Középiskola, Szakiskola, Speciális Szakiskola és Kollégium Kossuth Lajos Tagintézménye, *Kiskunfélegyháza*
- Martin János Szakképző Iskola, *Miskolc*
- Öveges József Gyakorló Középiskola és Szakiskola, *Budapest*
- Szász Márton Általános Iskola, Szakiskola, Speciális Szakiskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, *Tapolca*
- Szolnoki Szolgáltatási Szakközép- és Szakiskola, *Szolnok*
- Than Károly Gimnázium, Szakközépiskola és Szakiskola, *Budapest*
- VM Közép-Magyarországi Agrár-Szakképző Központ Bercsényi Miklós Élelmiszeripari Szakképző Iskola, Kollégium és FVM Gyakorlóiskola, *Budapest*

A Dobbantó program számokban

A programban két tanév alatt részt vett diákok száma: 394

SNI, illetve BTM-es diagnózissal rendelkező diákok aránya az induló létszámhoz viszonyítva:

2009/10: 54%

2010/11: 58 %

Lemorzsolódási adatok: 2009/10: 5 fő (2,26%)

2010/11: 2 fő (1%)

A program előkészítő éve és két tanéve során közel 80 pedagógus vett részt a képzéseken:

- A 15 iskolában a pedagógus teameket intézményenként átlag 30 alkalommal kb. 120 órnyi időben segítette a változást segítő mentor, a vezetőket pedig intézményenként 31 alkalommal, kb. 80 órában támogatta a személyes educoach.
- 12 alkalommal volt olyan, a pedagógusok és a vezetők számára szervezett két napos szakmai találkozás és továbbképzés, amelynek házigazdája más-más dobbantós iskola volt.

A program kidolgozásában részt vett fejlesztők száma: 73

Elkészült 36 modul teljes dokumentációja (feladatlapokkal, diák tananyagokkal) összesen: 5116 oldal

A pedagógusok szakmai munkáját segítő kiadványok száma: 26 db (további 3 folyamatban).

A Dobbantó program akkreditált kerettantervvel rendelkezik.

Kiadja:	Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közalapítvány, Dobbantó Projektiroda
Felelős kiadó:	Kovács Gábor, a Kuratórium elnöke
A program szakmai vezetője:	Bognár Mária
Székhely:	1139 Budapest, Pap Károly u. 4-6.
Tel.:	(+36 1) 450-3230
Fax:	(+36 1) 450-3235
Web:	www.fszk.hu ; www.fszk.hu/dobbanto
E-mail:	titkarsag@fszk.hu , dobbanto@fszk.hu
Grafikai terv:	Fekete Zoltán

A program a Munkaerő-piaci Alap képzési alaprész központi keretéből,
a Nemzeti Erőforrás Minisztérium és a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési
Intézet támogatásával valósul meg.